

بسمه تعالی

سند نقشه راهبردی صنعتی و ارتقای تولید داخلی

(سند توسعه صنعتی)

(پیشهادی-غیر قابل استناد)

مطالبات مقام معظم رهبری در خصوص تدوین نقشه کلان راهبردی صنعت با تأکید بر ارتقای رقابت پذیری و توان تولید داخلی از یک سو و تأمین مشارکت مردم از سوی دیگر، پیگیری تحقق توسعه صنعتی در ایران را به یک الزام ملی تبدیل کرده است. از این رو، با بررسی مبانی نظری، تکیه بر تجارب گذشته، انجام مطالعات تطبیقی و بهره گیری از نظرات خبرگان علمی و اجرایی کشور، نقشه راهبردی توسعه صنعتی در جمهوری اسلامی ایران و مدیریت تحول و گذار از وضع موجود به وضع مطلوب (با تأکید بر میانبر در حوزه صنعتی) در قالب مجموعه گزارش های مطالعاتی و سند حاضر تدوین شده است.

گذار از وضع موجود به وضع مطلوب، نیازمند ترسیم نقشه راه توسعه صنعتی و تجاری با تأکید بر تعیین رسته های صنعتی اولویت دار با توجه به منابع و قابلیت های کشور و ضرورت تعریف جانمایی جدید ایران در اقتصاد منطقه ای و بین المللی و نیز درس آموزی از آسیب ها و نارسایی های اسناد پیشین است. با چنین ملاحظاتی، ابتنای سند توسعه صنعتی کشور بر مبانی زیر مورد تأکید است:

- ✓ گذار از سیاست گذاری افقی به سیاست گذاری عمودی و انتخاب رسته ها و صنایع با اولویت بالا (صنایع پیشرو).
- ✓ همسوسازی الزامات کسب و کار با کلان روندهای محیطی
- ✓ مشارکت ذینفعان کلیدی در فرایند تدوین، جاری سازی و اجرایی شدن نقشه راهبردی
- ✓ تعدیل شرایط جغرافیای سیاسی و اقتصادی بازدارنده برای پیاده سازی خط مشی توسعه صنعتی
- ✓ استفاده از فرصت های کلیدی و طلایی برای بهره برداری از ظرفیت بالقوه صنایع
- ✓ همسویی سند توسعه صنعتی با دیگر اسناد بالادستی و سیاست های کلان کشوری
- ✓ نقش هماهنگ ساز سند توسعه صنعتی با دیگر زمینه های خط مشی گذاری توسعه

براین اساس، رویکرد مناسب برای توسعه صنعتی در ایران، جهش اقتصادی مبتنی بر مسیرهای میانبر با تکیه بر قابلیت های کشور، تمرکز بر دانش گرایی در صنعت، و طراحی آینده صنعت بر اساس روند فناوری های نوظهور و گسلنده است. این سند فرابخشی، خطوط راهنمای تصمیم گیرندگان در تدوین اسناد اختصاصی رسته های صنعتی و تدوین احکام برنامه های توسعه صنعتی است.

۱. تعاریف

اصطلاحات و اختصارات مندرج در سند نقشه راهبردی صنعتی زیر به کار می روند:

سند: یک قطعه مکتوب یا الکترونیکی است که اطلاعات یا شواهدی را در مورد چگونگی توسعه صنعتی کشور ارائه می دهد، و به عنوان یک مدرک رسمی و قابل استناد عمل می کند. منظور از واژه سند در اینجا، «سند نقشه راهبردی صنعتی و ارتقای تولید داخلی کشور» (سند حاضر) است.

Commented [۱]: موارد اصلاح شده در این نسخه:

۱. اصلاح مقدمه

۲. اضافه کردن عنوان ارزش های بنیادین بر مبنای پیشنهاد دکتر

طهماسبی

۳. تکمیل اصول حاکم بر سند همسو با ابعاد پایه نظری و الزامات

مورد نظر معاون اول رئیس جمهور

۴. تعیین افق زمانی ۲۰ ساله برای توسعه صنعتی همسو با افق زمانی

سند آمایش سرزمین و تأکید معاون اول رئیس جمهور

۵. اضافه کردن شاخص توسعه رسته های صنعتی بر مبنای پیشنهاد

دکتر گودرزی

۶. بازنویسی برای برخی از واژگان یا مفاهیم نامأنوس مثل مرکز

انقلاب چهارم صنعتی

۷. بازنویسی وضع موجود رسته های صنعتی با عناوین فرعی زیر:

a. رسته های برگزیده

b. کلان روندهای محیطی

c. فرصت ها و تهدیدها

d. نقاط قوت و ضعف رسته های صنعتی

صنعت : در فاز اول، صنایع ساخت^۱ و در مراحل بعد همه رشته فعالیت‌های اقتصادی مولد را پوشش می‌دهد.

رشته^۲: گروه‌بندی سطح بالای فعالیت‌های صنعتی بر اساس انواع کالاها و خدمات تولیدشده است و دربردارنده زنجیره ارزش محصولات و خدمات موردنظر است

توسعه رشته صنعتی: فرایندی است که در آن رشته‌های صنعتی کشور رشد و یا تغییر کرده و بسیار پیشرفته می‌شوند.

سند توسعه: سندی است که به‌منابه نقشه راه، اطلاعاتی را برای توسعه رشته‌های صنعتی کشور ارائه می‌دهد و با توجه به تصویب آن در یک مرجع ذیصلاح قابل استناد است.

نقشه راهبردی صنعتی: دربرگیرنده اصول کلی و چارچوب‌های سیاستی موردنیاز برای پیشرفت صنعتی کشور است که سبب‌ساز گذار از وضعیت فعلی به وضعیت مطلوب می‌شود.

انقلاب صنعتی چهارم: چهارمین انقلاب صنعتی که با استفاده از فناوری‌های هوشمند، دگرگونی بنیادی در خودکارسازی، نظارت و تحلیل زنجیره‌های ارزش ایجاد می‌کند.

چشم‌انداز: آنچه قرار است در آینده (افق ۱۰ ساله)، ایران در رشته‌های صنعتی برگزیده به آن دست یابد.

راهبرد: یک طرح آگاهانه است که قبل از عمل تدوین و راه رسیدن به اهداف را نشان می‌دهد.

اصول راهبردی: قواعد و رهنمودهای اساسی هستند که به‌عنوان پایه‌ای برای استدلال و تصمیم‌گیری در مورد جهت‌گیری بلندمدت کشور عمل می‌کنند.

روند: روند جهت حرکت در محیط را نشان می‌دهد که می‌تواند صعودی، نزولی و یا خنثی باشد.

خط‌مشی صنعتی: هر نوع مداخله یا کنش دولتی که تلاش می‌کند ساختار فعالیت اقتصادی را به سمت بخش‌ها، فناوری‌ها یا وظایفی تغییر دهد که انتظار می‌رود چشم‌انداز بهتری از رشد اقتصادی یا رفاه اجتماعی را نسبت به زمانی که این سیاست اتخاذ نشده بود ایجاد کنند و محیط کسب‌وکار را متناسب با آن بهبود بخشد.

سیاست عمودی: سیاست‌های هدف‌گیری شده یا عمودی به سیاست‌هایی اطلاق می‌شود که در آن به بخش‌های صنعتی یا فناوری‌های خاص توجه ویژه‌ای شده است. این‌گونه سیاست‌ها همان سیاست‌های گزینشی (انتخابی) هستند.

سیاست افقی: این‌گونه سیاست‌ها معطوف به بخش خاصی نیستند و عمومیت دارند، ولی متوجه فعالیت‌هایی ویژه مانند تحقیق و توسعه هستند. در بُعد افقی بحث توسعه زیرساخت‌ها و فعالیت‌های ویژه در عرض صنایع مطرح است.

زنجیره ارزش: مجموعه عملیاتی است که در یک صنعت به‌صورت زنجیر وار انجام می‌گیرد تا به خلق ارزش منجر شود.

جداییت صنعت: قابلیت ارزش‌آفرینی آتی یک صنعت

امکان‌پذیری راهبردی: امکان تحقق اهداف توسعه‌ای صنعت با در نظر گرفتن محدودیت‌های محیطی

عوامل اجرایی: کلیه دستگاه‌های اجرایی در بخش عمومی، بنگاه‌های خصوصی و سمن‌های بخش سوم در سطوح کلان، میانه و خرد که در جاری‌سازی و اجرای راهبردهای صنعتی مسئول یا دخیل هستند.

^۱ Manufacturing Industry

^۲ Sector

۲. ارزش‌های بنیادین

عوامل اجرایی نقشه راهبردی توسعه صنعتی، خود را ملزم به رعایت ارزش‌های زیر در توسعه رسته‌های صنعتی کشور می‌دانند:

- حفاظت محیط زیست
- همکاری مبتنی بر اعتماد سازی بین نقش آفرینان توسعه صنعتی
- ارزش آفرینی برای مشتریان مبتنی بر کیفیت‌گرایی و توسعه محصول
- رقابت جویی و تصمیم‌گیری اخلاقی
- تعمیق حکمرانی شبکه‌ای در توسعه صنعتی کشور

۳. اصول حاکم بر سند

با توجه به مبانی نظری، مطالعات تطبیقی، سیاست‌های کلی ابلاغی، تحلیل روندهای محیطی، و اجماع نظری خبرگان، اصول ناظر بر توسعه صنعتی در کشور به شرح زیر احصاء شده است:

- حضور مؤثر در شبکه‌های صنعتی-تجاری درون و بین منطقه‌ای
- حضور مؤثر در شبکه تدارکات منطقه‌ای و جهانی
- همگامی با توسعه فناوری‌های نوظهور و جهش آفرین (دانش بنیان و ارزش افزا)
- حکمرانی همکارانه صنعتی^۱ بخش‌های دولتی، خصوصی و نهادهای بخش عمومی
- تقدم توسعه عمودی بر توسعه افقی
- تمرکز بر حضور در حلقه‌های پرازش رسته‌های صنعتی
- پایداری و تاب آوری صنعتی و زیستی
- رشد فراگیر اقتصادی صنایع
- جانمایی خوشه‌های صنعتی اولویت دار مبتنی بر سیاست‌های آمایش سرزمینی
- ابتنای مشوق‌های حمایتی دولت از صنایع برگزیده بر کارکرد و پیشرفت آنان در بازه زمانی معین

۴. چشم‌انداز توسعه صنعتی

رسته صنایع برگزیده/اولویت دار در افق^۲ ۱۴۲۴، صناعی هستند متکی بر فناوری‌های هوشمند و سبز، رقابت‌پذیر، و پیشران در کشور که دانش‌گرایی، نوآوری و کارآفرینی را ترغیب؛ از عدالت محوری و افزایش بهره‌وری پشتیبانی؛ و با حضور در شبکه‌های صنعتی-تجاری منطقه‌ای و جهانی انتظارات شهروندان و خط‌مشی‌گذاران توسعه صنعتی را برآورده می‌سازند.

^۱ Collaborative Industrial Governance

^۲ افق زمانی همسو با افق زمانی سند آمایش سرزمین و همچنین تاکید معاون اول رئیس جمهور تعیین شده است.

۵. اهداف

ارتقای توان رقابت‌پذیری و رفاه جامعه مبتنی بر مزیت‌های رقابتی تقویت‌شده صنعتی-تولیدی و حکمرانی چند سطحی و مشارکت بهبودیافته همه ذینفعان در راهبری نوآورانه پیشرفت صنعتی کشور با تأکید بر

- تولید ثروت از طریق صنعت و تجارت؛
- تقویت حاکمیت و استقلال ملی.
- نقش‌آفرینی پایدار کشور در حلقه‌های ارزش^۱ رسته‌های صنعتی در شبکه‌های منطقه‌ای و جهانی
- افزایش وابستگی شبکه‌ها به ایران

۶. تحلیل وضع موجود رسته‌های صنعتی کشور

۶-۱. **رسته‌های صنعتی برگزیده:** به توجه به گستردگی صنایع، مزیت نسبی کشور، و کمبود منابع، امکان توسعه فراگیر همه رسته‌های صنعتی کشور وجود ندارد. از این‌رو، گزینش رسته‌های اولویت‌دار یک ضرورت راهبردی است. رسته‌های صنعتی کشور بر مبنای دو بُعد جذابیت صنعت (اتصال به شبکه‌های ارزش ملی/منطقه‌ای/جهانی، توسعه فناوری، فراگیری اقتصادی، اشتغال‌زا، و پایداری زیست‌محیطی) و امکان‌پذیری (قابلیت‌های جغرافیای سیاسی، اقتصاد سیاسی و ظرفیت حکمرانی) به شرح زیر زیر گزیده شده‌اند. لازم به توضیح است که رسته‌های صنعتی انتخابی از نوع ساخت پایه بوده و پشتیبان رشد صنعتی و ورود به زنجیره‌های ارزش در سطح جهان هستند. در ضمن، صنایع انتخابی، نقش پیشران دیگر صنایع کشور را دارند و رقابت‌های منطقه‌ای کشورها نیز بیشتر با محوریت این صنایع صورت می‌گیرد.

ردیف	عنوان رسته صنعتی برگزیده	گرایش
۱	دارو و فرآورده‌های پیشرفته حوزه تشخیص و درمان	تولید داروهای زیستی و تولید محصولات پیشرفته پزشکی
۲	ساخت تجهیزات، قطعات و حس‌گرهای هوشمند	تولید حس‌گرهای اینترنت اشیا و تجهیزات ناوبری ماهواره‌ای
۳	نرم‌افزارها، بن‌سازه‌های فناوری‌های پیشرو و ماشین‌های هوشمند	تولید بن‌سازه‌های همکاری مشترک در زیست‌بوم رسته‌های اولویت‌دار، تولید سامانه‌های کاربردی و راهکارهای صنعتی مبتنی بر هوش مصنوعی و سایر فناوری‌های پیشرو
۴	مواد پیشرفته، نانو فناوری و محصولات مبتنی بر فناوری‌های شیمیایی	تولید مواد پیشرفته و محصولات مبتنی بر فناوری‌های شیمیایی
۵	محصولات نفتی، لاستیک و پلاستیک	صنعت تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی (ساخت محصولات پایین‌دستی پتروشیمیایی)، ساخت تجهیزات نفت و گاز و پتروشیمی
۶	وسایل نقلیه موتوری	صنعت تأمین وسایل نقلیه موتوری
۷	صنایع غذایی	صنایع شیرینی و شکلات، صنایع فرآورده‌های لبنی
۸	وسایل و ماشین‌های الکتریکی	صنعت تولید لوازم خانگی الکتریکی

^۱حلقه‌هایی که دارای ارزش افزوده بالایی هستند

ردیف	عنوان رشته صنعتی برگزیده	گرایش
۹	نساجی و پوشاک	صنعت تولید پوشاک
۱۰	معدنی	معدنی استراتژیک ^۱

۲-۶- کلان روندهای محیطی: توسعه صنعتی باید با لحاظ قرار دادن کلان روندهای محیطی دنبال شود. کلان روندهای اصلی در حوزه صنعت در سطح جهان عبارت‌اند از:

- ایجاد و گسترش شبکه‌های صنعتی-تجاری جهانی منطقه‌ای شده؛
- محاسبات و تعاملات شبکه‌های صنعتی-تجاری مبتنی بر ارزش افزوده تجاری (به جای ارزش تجاری)؛
- تحولات ناشی از فناوری‌های با انقلاب صنعتی ۴،۰؛
- تحولات معطوف به شبکه‌های تدارکات نرم و سخت مؤثر بر صنعت و تجارت.

۳-۶. فرصت‌ها و تهدیدهای محیطی:

- فضای ابررقابتی مبتنی بر نوآوری فناورانه بین کشورها
- امکان دستیابی به دانش و فناوری‌های نوین صنعتی
- وابستگی بخش قابل توجهی از صنایع به مواد و محصولات نیمه ساخته خارجی
- امکان تمرکز بر حوزه‌های پرارزش در زنجیره‌های ارزش
- فرصت تحریم‌گریزی از طریق هم پیمانی با قدرت‌های نوظهور

۴-۶. نقاط قوت و ضعف رشته‌های صنعتی:

- برخورداری از مزیت‌های رقابتی کلیدی
- پایین بودن سهم ایران در زنجیره ارزش جهانی
- فقدان نهاد تنظیم‌گر تخصصی در اغلب صنایع
- بخشی‌نگری در توسعه صنعتی
- نیروی کار ارزان، برخورداری از دانش فنی، و موقعیت جغرافیایی منحصربه‌فرد
- وجود ظرفیت‌های فراوان در دو سمت عرضه و تقاضای صنایع مختلف کشور
- کم‌توجهی به تحقیق و توسعه
- وابستگی وارداتی به واسطه عدم تکمیل زنجیره تولید صنایع بالادست
- حکمرانی صنعتی ضعیف
- جاماندگی بیشتر صنایع در استفاده از فناوری‌های پیشرو انقلاب چهارم صنعتی

^۱ مواد معدنی استراتژیک/حیاتی (Critical Mineral) مواد معدنی فلزی و غیر فلزی هستند که برای رفاه اقتصادی کشورها حیاتی هستند.

۷. راهبردهای توسعه رسته‌های صنعتی

برای گذار از وضع موجود به وضع مطلوب در رسته‌های صنعتی منتخب و با در نظر گرفتن کلان روندهای محیطی، و همچنین عوامل محیط داخلی و خارجی، راهبردهای توسعه صنعتی به شرح زیر تدوین می‌شوند:

۱. حضور و ارتقاء در شبکه‌های صنعتی منطقه‌ای و جهانی، با معیار ایجاد ارزش افزوده تجاری؛
۲. گسترش تعامل و تعمیق وابستگی صنعت و تجارت کشورهای منطقه به صنعت و تجارت ایران با افزایش پیچیدگی اقتصادی صنعت؛
۳. حضور و اتصال به شبکه‌های تدارکات صنعتی-تجاری بین‌المللی، با مشارکت در توسعه زیرساخت‌ها، بهره‌برداری و ارائه خدمات؛
۴. انتخاب و توسعه صنایع، همسو با شبکه‌های صنعتی و تدارکات بین‌المللی منتخب؛
۵. گذار از صنعت مبتنی بر مواد خام، به صنعت مبتنی بر فناوری پیشرفته و دیجیتال کردن صنعت، با تأکید بر حضور در حلقه‌های «تأمین قطعات و تجهیزات» و «تأمین مواد و قطعات پایه» به جای حلقه‌های «مواد و کالاهای خام» و «محصول نهایی» با استفاده از ظرفیت‌های انقلاب صنعتی چهارم؛
۶. ارتقاء سهم کیفی عوامل تولید (فناوری و کار) در رشد صنعتی باهدف پیچیدگی و تاب‌آوری تولید ملی
۷. مردمی سازی اقتصاد صنعتی از طریق افزایش نرخ مشارکت اقتصادی و اشتغال مردم
۸. حفظ، توسعه و تقویت سرمایه انسانی کشور
۹. ایجاد فرماندهی واحد در بخش صنعت و تجارت کشور

۸. اقدامات راهبردی/خط‌مشی‌های راهبردی

مجریان کلیدی سند توسعه صنعتی، موظف هستند برای جاری‌سازی راهبردهای توسعه صنعتی، اقدامات راهبردی خود را با توجه به الزامات زیر تدوین و برای تأیید یا تصویب در مراجع ذیصلاح به معاون اول رئیس‌جمهور تسلیم کنند.

۸-۱. شبکه‌های منطقه‌ای:

۸-۱-۱. شبکه منطقه‌ای-جهانی: هدایت سازوکارهای صنعتی-تجاری کشور به سمت عضویت و استقرار در شبکه‌ها به‌عنوان عضو، کانون و یا مسیر اتصال کانون‌ها با تأکید بر:

- ۱) اصلاح ترتیبات نهادی، قانونی و سیاستی سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی متناسب با توسعه شبکه‌های ارزش منطقه‌ای صنعت
- ۲) ایجاد نهاد همتایابی^۱ صنعتی تسهیل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) و اتصال در زنجیره
- ۳) اصلاح نظام تعرفه‌ای و غیر تعرفه‌ای برای سهولت واردات و صادرات کالاهای واسطه‌ای و محصولات نیم‌ساخته واحدهای عضو شبکه‌های ارزش منطقه‌ای و جهانی
- ۴) تدوین آیین‌نامه ملی FDI مبتنی بر توسعه شبکه ارزش منطقه‌ای در حوزه رسته‌های منتخب

^۱ match-making

- ۵) انعقاد توافقات تجاری - اقتصادی منطقه‌ای برای شکل دادن به شبکه‌های ارزش منطقه‌ای و جهانی با مشارکت بنگاه‌های کشور در رسته‌ها و حلقه‌های منتخب
- ۶) گذار قوانین و مقررات صنعت از جایگزینی واردات به توسعه شبکه منطقه‌ای صنعت.
- ۷) تمرکز بر حضور در حلقه‌های پردازش هر رسته صنعتی به جای تکمیل زنجیره ارزش و تولید محصول نهایی.
- ۸) اتخاذ سیاست‌های حمایتی و ضمانتی برای روابط تجاری بین شرکت‌های بزرگ و کوچک و رفع موانع آنها
- ۹) ارائه مشوق برای تأمین منابع و مواد اولیه و نیمه ساخته از سایر کشورها.
- ۱۰) ارائه مشوق برای ورود به زنجیره‌های ارزش پیچیده.
- ۱۱) ورود شرکت‌های ایرانی به زنجیره تأمین شرکت‌های گروه بریکس (چینی و روسی)
- ۱۲) اعمال حمایت برای شرکت‌ها برای ایجاد شعبه تولید یا فروش در بازارهای منطقه‌ای در مورد تولیدکنندگان محصول نهایی.
- ۱۳) ایجاد و توسعه نهادهای همجوشی تخصصی صنعتی - تجاری به صورت عمومی و تخصصی.
- ۱۴) ایجاد مشوق‌ها و مقررات اختصاصی برای ثبت اختراع در داخل و خارج کشور و حمایت از تولید محصولات صنعتی بر پایه ثبت اختراع‌های مراکز داخلی.

۱۵) اصلاح نظام مالیاتی و بیمه‌ای متناسب با شکست کار بین شرکت‌های پیشرو و شرکت‌های اقماری و کوچک.

۸-۲. بنگاه‌های خرد، کوچک و متوسط (داخلی): تمهید ترتیبات نهادی، قانونی و سیاستی برای ارتقاء اندازه و اتصال بنگاه‌های خرد، کوچک و متوسط در شبکه ارزش منطقه‌ای با تأکید بر:

- ۱) اصلاح نظام ضمانت قراردادهای بلندمدت بین شرکت‌های ایرانی و شرکت‌های پیشگام هماهنگ‌کننده شبکه‌های ارزش/بن سازه‌های ملی/منطقه‌ای/جهانی
- ۲) تنظیم نظام انگیزشی و مشوق‌های مبتنی بر قرارداد برای حمایت از بنگاه‌های کوچک و متوسط جهت اتصال به بن سازه‌های شرکت‌های پیشگام ملی/بین‌المللی در منطقه و فرا منطقه
- ۳) اصلاح قوانین بیمه و مالیاتی معطوف به افزایش اندازه بنگاه

۸-۲. بنگاه‌های پیشرو: تدوین و اجرای چارچوب‌های قانونی و سیاستی برای حمایت از شرکت‌های پیشگام داخلی و خارجی برای شبکه‌سازی‌های بالادست و پایین دست در تطابق با تغییرات شبکه‌های ارزش منطقه‌ای و جهانی و ایجاد شبکه‌های ارزش جدید با تأکید بر:

- ۱) ایجاد نظام پشتیبانی و مشوق‌های مالی برای شرکت‌های پیشگام برای شکل دادن به شبکه‌های ارزش مبتنی بر اکوسیستم‌های بن سازه‌های در بازار داخلی و منطقه‌ای
- ۲) ارائه مشوق‌های سرمایه‌گذاری و مشارکت با شرکت‌های تأمین‌کننده برای شرکت‌های پیشگام داخلی و خارجی
- ۳) حمایت از برون‌سپاری فعالیت‌ها به شرکت‌های خارجی توسط شرکت‌های ایرانی
- ۴) حمایت از برون‌سپاری فعالیت‌های شرکت‌های خارجی به شرکت‌های پیشگام ایرانی
- ۵) اصلاح قوانین بیمه و مالیات و گمرک معطوف به توسعه برون‌سپاری به داخل و به خارج

بن سازه زیرساخت باز و مشارکتی برای ایجاد تعامل بین نقش آفرینان در یک حوزه است که بستر کار و شرایط حاکمیتی را برای آنها تعیین می‌کند.

۸-۲. فناوری:

۸-۲-۱. ارتقای فناوری: ایجاد نظام نهادی حمایت از ارتقای فناوری (به‌غیر از مجوز و وام)، برای توسعه فناوری در رسته‌های صنعتی

با تأکید بر:

(۱) سازمان‌های دولتی، به‌جای تمرکز بر لایه‌های حیطة عمل بخش خصوصی (مانند مواجهه با نوآفرین‌ها)، به توسعه بُن‌سازه‌ها و زیست بوم‌ها تمرکز کنند.

(۲) ایجاد نهادهایی با مسئولیت همجوشی فناوری بین شرکت‌های ایرانی و خارجی پیشرو

(۳) ایجاد نهاد محوری برای ارتقای فناوری در صنایع منتخب؛

(۴) خرید سهام شرکت‌های صاحب فناوری‌های پیشرو در خارج کشور توسط نهادهای عمومی غیردولتی و بخش خصوصی پیشگام؛

(۵) حمایت مالی از ثبت اختراع فناوری‌های پیشرو شرکت‌های داخلی در بازارهای بین‌المللی؛

(۶) تنظیم نظام انگیزشی و مشوق‌های مالی (در قالب کمک مالی و مالیاتی) و غیرمالی برای صنایع و گرایش‌های منتخب کشور برای ارتقا و نوسازی با استفاده از فناوری‌های پیشرو در چارچوب الگو و نقشه راه تحول فناوری رسته؛

(۷) ایجاد نظام حمایت از به‌کارگیری فناوری‌های پیشرو در حوزه انرژی و سایر فعالیت‌های اقتصادی؛

(۸) ایجاد بُن‌سازه‌های^۱ همکاری مشترک در سطح رسته‌های منتخب برای پشتیبانی از توسعه صنعتی فناوری‌های پیشرو و هماهنگی ذینفعان؛

(۹) ایجاد نهاد/ها یا بُن‌سازه‌های همجوشی^۲ و تسهیل اتصال شرکت‌های بخش خصوصی به شرکت‌های پیشگام منطقه‌ای و جهانی در حوزه فناوری‌های پیشرو؛

(۱۰) ایجاد نظام تأمین مالی اختصاصی برای رسته و بنگاه‌های مشمول گذار از «پیروی در مصرف» به «پیروی در تولید» فناوری‌های پیشرو؛

(۱۱) آموزش و ارتقای سطح دانش و مهارت سرمایه انسانی در حوزه فناوری‌های نوظهور

(۱۲) ایجاد شهرها و شهرک‌های تخصصی جذب سرمایه انسانی هوشمند و استعداد‌های داخلی و جهانی در اتصال به شبکه جهانی فناوری؛

۸-۲-۲. صنعت ۴,۰: به‌کارگیری انقلاب صنعتی ۴,۰ در حلقه‌های منتخب صنعت بخش خصوصی از طریق سازمان‌های توسعه‌ای، به‌عنوان یک کالای عمومی با تأکید بر:

(۱) نهادهای توسعه‌ای برای توسعه زیرساخت‌های فناوری که در مأموریت دانشگاه‌ها و بخش خصوصی نیستند، ایفای مسئولیت کنند.

(۲) با توجه به گذار به حاکمیت شرکت‌های فناوری-رهبر (مانند تسلا) در زیست‌بوم‌های صنعتی، حضور و استقرار این شرکت‌ها و یا پیمانکاران راهبردی آنها در کشور تسهیل و موضوع سرمایه‌گذاری‌های ملی شود.

(۳) تاسیس مرکز انقلاب چهارم صنعتی^۳ جهت الگوسازی و هدایت گذار از اقتصاد سنتی به دیجیتال، با مشارکت شرکت‌های پیشرو داخلی و بین‌المللی و حمایت دولتی

^۱ Platform

^۲ match-making

^۳ مجمع جهانی اقتصاد در زیر مجموعه خود مرکزی تحت عنوان مرکز انقلاب صنعتی چهارم تاسیس کرده است. این مرکز تاکنون چندین شعبه دارد که اولین دفتر در آمریکا (اواخر سال ۲۰۱۶) و پس از آن شعبات خود را در ژاپن، چین، هندوستان، ترکیه، آذربایجان، قزاقستان، صربستان، کلمبیا، آفریقای جنوبی، برزیل،

۸-۲-۳. **زیرساخت فناوری:** توسعه زیرساخت‌های مشترک و باشگاهی در حوزه فناوری با تأکید بر:

- (۱) ایجاد زیرساخت‌های فناوری از نوع باشگاهی با مشارکت بخش خصوصی-دولتی و واگذاری به بخش خصوصی (مانند ابررایانه).
- (۲) توسعه بن‌سازه‌ها و نهادهای پشتیبان نوآوری و فناوری به‌ویژه فناوری‌های دیجیتال در سطح رسته‌ها
- (۳) تأسیس مرکز انقلاب چهارم صنعتی^۱ جهت الگوسازی و هدایت گذار از اقتصاد سنتی به دیجیتال، با مشارکت شرکت‌های پیشرو داخلی و بین‌المللی و حمایت دولتی
- (۴) حمایت از تأسیس دفاتر تحقیق و توسعه و طراحی شرکت‌های پیشرو داخلی در کشورهای برتر رسته

۸-۳. شبکه تدارکات:

۸-۳-۱. **گذرگاه‌های تدارکاتی:** اتصال و حضور مؤثر در گذرگاه‌های^۲ منطقه‌ای و جهانی با تأکید بر:

- (۱) توافق با همه ذینفعان گذرگاه‌های منطقه‌ای و جهانی به‌منظور حضور، مشارکت و سرمایه‌گذاری فعال ایران در آنها
- (۲) کوشش برای حضور و عبور مستقیم گذرگاه‌ها و شعب آنها از ایران، به‌عنوان جهت دهنده صنایع قابل شکل‌گیری در کشور و افزایش دهنده میزان وابستگی صنعت سایر کشورها به تأمین از ایران

۸-۳-۲. **اتحادهای گمرکی:** ایجاد و عضویت در شبکه‌ها و اتحادهای گمرکی منطقه‌ای معطوف به صنعت با تأکید بر:

- (۱) ایجاد و عضویت در شبکه‌های گمرکی منطقه‌ای و جهانی معطوف به صنعت
- (۲) ارتقای استانداردهای گمرکی و مرزی معطوف به روان‌سازی تجاری برای تأمین نیاز صنعت، متناسب با استانداردهای مشترک منطقه‌ای

(۳) کوشش در ایجاد و استفاده از بن‌سازه‌های مشترک تدارکات^۳ منطقه‌ای

۸-۳-۳. توسعه شبکه تدارکات داخلی و منطقه‌ای: ارتقای شاخص‌های تدارکات کشور و افزایش میزان حضور بخش خصوصی در همه حلقه‌های زنجیره ارزش تدارکات صنعتی با تأکید بر:

- (۱) کاهش زمان تأخیر در ترابری و تحویل کالا و افزایش ظرفیت ردیابی و رهگیری در فرایند تأمین و تحویل؛
- (۲) ارتقای کیفیت و هوشمندسازی خدمات تدارکات در تطابق با استانداردهای جهانی؛
- (۳) ایجاد زیرساخت‌های بندری و گمرکی با مشارکت سرمایه‌گذاران خصوصی داخلی و خارجی متناسب با نیاز صنعت؛
- (۴) پیاده‌سازی و به‌کارگیری مزایای انقلاب صنعتی چهارم در ایجاد و توسعه شبکه تدارکات ملی و در اتصال به شبکه‌های بین‌المللی به‌ویژه در بخش‌های^۴ مسیریابی و ردیابی
- (۵) تسهیل و تأمین مالی حضور شرکت‌های ایرانی در سرمایه‌گذاری برای توسعه زیرساخت‌های تدارکات منطقه‌ای

امارات، مالزی، رواندا، عربستان، و رژیم اشغالگر اسرائیل به صورت شبکه‌ای تأسیس کرده است. توصیه می‌شود اتاق بازرگانی در ایران از طریق عقد قرارداد با مجمع جهانی اقتصاد نسبت به تأسیس چنین مرکزی اقدام کند تا کشور از مزایای شبکه ایجاد شده برای توسعه صنعتی بهره‌گیرد.

^۱ Centre for the Fourth Industrial Revolution

^۲ Corridor

^۳ Logistics

^۴ وقتی بسته‌ای را مسیریابی (Tracking) می‌کنید، مسیر آن را دنبال می‌کنید که به مقصد تحویل می‌رسد. وقتی یک بسته را ردیابی (Tracing) می‌کنیم، مسیر آن را به عقب دنبال می‌کنیم تا نگرانی مشتری را برطرف کنیم.

۶) ایجاد نظام هماهنگی صنعت-تدارکات داخلی و منطقه‌ای و هدایت سیاست‌ها بر اساس آن

۸-۴. جغرافیای سیاسی و جغرافیای اقتصادی

۸-۴-۱. تقویت، تسهیل و رفع موانع همکاری‌های بین‌المللی صنعتی-تجاری:

- تقویت حاکمیت و امنیت ملی و همین‌طور تقویت و استفاده از ظرفیت کشور به‌عنوان قدرت میانی جهانی و منطقه‌ای، گسترش و تعمیق وابستگی سایر کشورها به ایران در حوزه صنعت و تجارت، به‌عنوان مرکز ثقل روابط بین‌المللی و تجاری کشور با تأکید بر:
 ۱. محوریت صنعت و تجارت در روابط بین‌المللی منطقه‌ای و ارتقای ظرفیت صنعتی-تجاری دستگاه‌های مرتبط با روابط بین‌المللی
 ۲. رفع موانع تأمین مالی و تبادلات تجاری بنگاه‌های پیشگام ایرانی در اقتصاد جهانی بخصوص موانعی چون موضوعات مالی و بانکی؛
 ۳. رفع موانع زیرساختی حقوقی و قانونی در کشور در زمینه سرمایه‌گذاری خارجی از طرف بخش خصوصی یا دولتی طرفین رقابت‌های بین‌المللی؛
 ۴. ایجاد تصویر پایه مثبت و اثرگذار از ایران در فضای صنعتی-تجاری منطقه و جهان
- تنظیم روابط بین‌المللی صنعتی، مبتنی بر حضور در گذرگاه‌های اصلی و فرعی گذرگاه‌های صنعتی و تدارکات و گذرگاه‌های دیجیتال با تأکید بر:
 ۱. بسط روش‌های جابجایی و تبادل ارزی بدون محوریت دلار
 ۲. پیوستن به کنوانسیون‌ها و اتحادیه‌های جهانی مالی و ارزی
 ۳. بسط همکاری‌های بین‌المللی سه/چندجانبه با محوریت تبادل ارزی مستقل
- توافقات تجاری و تعرفه‌ای رسته‌ای و یا مختص فعالیت‌های خاص در زنجیره ارزش، و عضویت فعال و مؤثر در شبکه‌ها و توافقات منطقه‌ای با تأکید بر:
 ۱. وابستگی کشورها به ایران، نه لزوماً در همه زمینه‌های صنعتی و محصولات، بلکه در رسته‌ها و حلقه‌های استراتژیک زنجیره ارزش
 ۲. تنظیم روابط بین‌المللی صنعتی مبتنی بر حضور در گذرگاه‌های اصلی و فرعی گذرگاه‌های صنعتی و تدارکات و گذرگاه‌های دیجیتال .
 ۳. پی‌ریزی و توسعه توافقات صنعتی-تجاری منطقه‌ای مبتنی بر شبکه‌های ارزش منطقه‌ای. در این شبکه‌ها، حداقل یکی از کشورها، قدرت درجه اول یا میانی در صنعت مربوطه شناخته شوند.
- استقرار صنایع، مبتنی بر تغییر جریان اقتصادی و تدارکات از خشکی به دریا و از مناطق درونی به مناطق مرزی با تأکید بر:
 ۱. بازطراحی چارچوب آمایش صنعتی کشور مبتنی بر حضور و اتصال به گذرگاه‌های جهانی و منطقه‌ای در حال ساخت و اقتصاد دریا.
 ۲. بازنگری آمایش سرزمینی کشور بر مبنای واقعیت‌های جدید جغرافیای سیاسی

۳. توجه ویژه به طرح‌های توسعه صنعتی دریا پایه سواحل مکران، محور شرق و تکمیل مسیر جاده ابریشم نوین و گذرگاه شمال- جنوب

۴. توسعه کشتیرانی در دریای خزر و دریای عمان

۸-۴-۲. رقابت دو-چند قطبی جهانی جدید: تقویت حاکمیت و امنیت ملی و همین‌طور تقویت و استفاده از ظرفیت کشور از

طریق:

- نقش آفرینی قدرتمند به‌عنوان قدرت میانی در جهان دو-چند قطبی با ایجاد رقابت بین قدرت‌های بزرگ جهانی و منطقه‌ای در پیشبرد سیاست‌های صنعتی با تأکید بر:
 ۱. تنظیم میزان تنش با ایالات متحده با میزان قدرت‌گیری صنعتی و رقابت دو-چندجانبه با آمریکا با مشارکت ایران حداقل مادامی که چین دارای ارتباط مستقیم دیپلماتیک و تجاری با ایالات متحده است.
 ۲. ایجاد فضای رقابت با ایالات متحده (با یارگیری دو-چندجانبه صنعتی) تا مادامی که ابزارهایی مانند نهادهای مالی، بیمه‌ای و سرمایه‌گذاری جهانی در اختیار حکومت سلطه‌طلب است؛
 ۳. به‌کارگیری اهرم ارتباط با طرف مقابل برای جلب و تثبیت سرمایه‌گذاری رقیبای جنگ سرد دوم.
- انتخاب سیاست‌های عمودی بر مبنای فرصت‌های همکاری در تقابل میان قدرت‌های بزرگ جهانی و انتخاب رسته‌های دارای امکان ایجاد رقابت بین گذرگاه‌های زیرساختی طرفین جنگ سرد دوم با تأکید بر:
 ۱. فعال‌سازی قرارداد همکاری ایران و چین در قالب قراردادهای مشخص پیشرفت صنعتی و با مشارکت بنگاه‌های پیشگام ایرانی، منطقه‌ای، چینی و اروپایی؛
 ۲. بازطراحی روابط بلندمدت با هند، کره جنوبی و ژاپن در راستای همکاری‌ها با روسیه و ایجاد همکاری‌های بین‌شرکتی با حضور بنگاه‌های پیشگام و خوشه‌های صنعتی ایرانی؛
 ۳. ایجاد همراهی و حل مناقشات با ترکیه و آذربایجان بر اساس منافع مشترک اقتصادی در تقاطع گذرگاه‌های شرقی-غربی و شمالی-جنوبی در شمال غربی ایران و ایجاد همکاری‌های چندجانبه با مشارکت بنگاه‌های پیشگام و خوشه‌های صنعتی مرتبط در شمال غرب کشور.

۸-۴-۳. تقویت همکاری‌های سه/چندجانبه منطقه‌ای - جهانی:

- ارتباط با همسایگان با در نظر داشتن روابط رقابتی بین طرفین جنگ سرد دوم و سیاست‌های توسعه صنعتی مشارکتی در سطح منطقه‌ای و جهانی با تأکید بر:
 ۱. همکاری‌های سه/چندجانبه با محوریت ایران و ترکیه و متحدین منطقه‌ای (سوریه، عراق، آذربایجان) در راستای توسعه پایدار گذرگاه جنوبی جاده ابریشم
 ۲. همکاری سه/چندجانبه با محوریت ایران و عربستان و کشورهای حاشیه خلیج فارس با ژاپن، کره جنوبی و اروپا در راستای توسعه فناوری‌های نوین
 ۳. همکاری سه/چندجانبه با محوریت کشورهای آسیای میانه، ایران و چین در راستای مدیریت امنیت غذایی و تأمین منابع استحصالی.

۴. همکاری سه/چندجانبه با محوریت کشورهای اوراسیا، افغانستان، ایران و روسیه در راستای توسعه زنجیره محصولات صنعتی در رسته‌های منتخب.

• همکاری‌های سه و چندجانبه منطقه‌ای و جهانی، متناسب با ویژگی‌های رسته‌های منتخب با تأکید بر:

۱. همکاری در گذرگاه‌های رقیب: هند، کره و ژاپن در برابر چین با همکاری کشورهای حاشیه خلیج فارس
۲. صنایع غذایی و کشاورزی صنعتی و فرا سرزمینی با همکاری سه/چندجانبه با آسیای میانه، افغانستان، چین و کشورهای حاشیه خلیج فارس
۳. گذار تدریجی از تجارت خارجی واگرا به تجارت خارجی همگرا

۵-۸. اقتصادی

۵-۸-۱. **گشودگی جریان سرمایه بین‌المللی:** رسیدن به تعادل جدید از سه‌گانه ناممکن اقتصادی با توجه بیشتر به گشودگی جریان سرمایه بین‌المللی و سیاست‌های پولی و مالی در حمایت از بنگاه‌ها، سرمایه‌گذاران و کارآفرینان با تأکید بر:

۱. گذار از سیاست ارزی مدیریت‌شده به سیاست ارزی شناور مدیریت‌شده
۲. تنظیم نرخ بهره در تناظر با ایجاد شرایط مطلوب برای ورود سرمایه خارجی
۳. تسهیل سرمایه‌گذاری خارجی در حلقه‌های پرازش از زنجیره‌های منتخب کشور.

۵-۸-۲. **مردمی‌سازی:** مردمی‌سازی اقتصاد صنعتی از طریق افزایش نرخ مشارکت اقتصادی مردم با تأکید بر:

۱. استفاده از مزیت سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی
۲. اعمال سیاست‌های اقتصادی در حمایت از کارآفرینان بخش خصوصی به جای حمایت صرف از خانوار
۳. ایجاد سازوکار متناسب با افزایش بهره‌وری سرمایه در مقایسه با کار
۴. تمرکززدایی از سطح ملی به استان‌های کشور با تقسیم کار رقابت در ایجاد درآمد صنعتی در چارچوب سیاست‌های ملی صنعتی و آمایش سرزمین و از طریق بهسازی فضای کسب‌وکار استانی.
۵. ایجاد گشایش در مراودات صنعتی و تجاری بین استان‌های مرزی و مناطق هم‌جوار با شرط ایجاد ارزش‌افزوده رقابتی (و نه تجارت صرف).

۵-۸-۳. **محاسبات ملی مبتنی بر ارزش‌افزوده:** اصلاح نظام آماری، محاسبات صنعتی-تجاری، حمایت‌ها و مشوق‌ها، مبتنی بر ارزش‌افزوده با تأکید بر:

۱. نظام آماری و حساب‌های ملی کشور داده‌های معطوف به ارزش‌افزوده کالا و خدمات در حلقه‌های مختلف زنجیره‌های ارزش را تولید کند
۲. داده‌ها و اطلاعات حوزه تجاری کشور مبتنی بر واردات و صادرات ارزش‌افزوده (TiVA^۱) محاسبه و منتشر شوند.
۳. تشویق‌ها و حمایت از واردکنندگان و صادرکنندگان بر اساس میزان ارزش‌افزوده تولیدی در داخل کشور (و نه کل ارزش محصولات) محاسبه شوند.

^۱ Trade in value-added (TiVA)

۴. ایجاد گشایش در مراودات صنعتی و تجاری بین استان‌های مرزی و مناطق هم‌جوار با شرط ایجاد ارزش افزوده رقابتی (و نه تجارت صرف).

۴-۵-۸. انسان‌محوری: تنظیم و اصلاح قوانین و مقررات صنعتی در سطح ملی و منطقه‌ای مبتنی بر شکوفایی قابلیت‌های انسانی و طبیعی با تأکید بر:

۱. باز تنظیم صنعت مبتنی بر ظرفیت‌ها و خواسته‌های انسانی-منطقه‌ای؛
۲. گذار از نظام سیاست‌گذاری متمرکز ملی به منطقه‌ای و محلی در حوزه صنایع پایه و کلاسیک و کاهش سطح تمرکز در حوزه صنایع نوظهور؛
۳. ایجاد نظام انگیزشی در کسب دانش و مهارت تخصصی صنعتی موردنیاز و در اولویت؛
۴. ایجاد پوشش حمایت اجتماعی خصوصی؛

۴-۵-۸. بهره‌وری: سیاست‌گذاری صنعتی مبتنی بر افزایش سهم بهره‌وری صنعتی در رشد اقتصادی بلندمدت به‌جای ایجاد سرمایه صرف با تأکید بر:

۱. افزایش سهم صنعت و بهره‌وری کل صنعت در رشد اقتصادی؛
۲. نظام دستمزدی منعطف معطوف به بهره‌وری؛
۳. اولویت دادن به توسعه رسته‌های صنعتی با تأکید بر بهره‌وری کل عوامل تولید؛

۴-۵-۸. مشارکت: سیاست‌گذاری‌های اقتصادی بخش صنعت، افزایش میزان مشارکت اقتصادی رسمی آحاد جامعه، به‌ویژه جاماندگان مؤثر در توسعه صنعت از طریق مشارکت گروه‌های مختلف اجتماعی با تأکید بر:

۱. اصلاح قانون کار، مالیات و تأمین اجتماعی و تنظیم مشوق‌ها مبتنی بر افزایش مشارکت اقتصادی؛
۲. ایجاد نظام انگیزشی برای افزایش مشارکت اقتصادی از طریق توسعه بنگاه‌های خرد و کوچک رسمی و غیررسمی به‌عنوان ابزار بهره‌ور مشارکت مردم در اقتصاد؛
۳. ایجاد نظام انگیزشی برای توسعه صنعت مبتنی بر ویژگی‌های آمایشی مناطق مختلف کشور و بهره‌برداری همه مناطق کشور از توسعه صنعتی مبتنی بر استعداد و توانمندی‌های بالقوه و بالفعل مناطق و ابر روندهای ملی و جهانی؛
۴. حمایت از رسمی‌سازی بنگاه‌ها و مشاغل غیررسمی (تعریف فضای کسب‌وکار توانمندساز برای بخش غیررسمی)؛
۵. ایجاد نظام تنظیم‌گری فدراسیونی صنایع منتخب با مشارکت بخش خصوصی در حوزه‌های تنظیم‌گری فنی و سیاستی، تأمین مالی، توسعه بازارهای داخلی و خارجی، توسعه فناوری و بهبود محیط کسب‌وکار در بستر الکترونیک و بُن‌سازه‌ها؛
۶. ایجاد نظام انگیزشی افزایش نرخ مشارکت اقتصادی به میانگین نرخ مشارکت جهانی؛
۷. ایجاد نظام تشویقی برای افزایش تعداد اشتغال مولد صنعتی کارخانه‌ای از کل اشتغال کشور؛

۴-۶-۸. تأمین مالی

۴-۶-۸. ۱. تأمین و خدمات مالی: عضویت در نظام مالی بین‌المللی و منطقه‌ای و رفع تحریم‌های مالی و بانکی با تأکید بر:

۱. کوشش در رفع تحریم‌های مالی و بانکی

۲. عضویت در توافقات بین‌المللی مالی جایگزین^۱ FATF.

۳. ایجاد و توسعه شعب بانکی داخلی در خارج از کشور و به‌عکس

۴. گذار از تأمین مالی واگرا و برون‌زا به تأمین مالی همگرا و درون‌زا

۵. گذار تدریجی از صنعت مبتنی بر سهمیه ارزی به صنعت ارز‌آور

۸-۲. **نظام بانکی:** ارتقای سطح استانداردهای نظام تأمین مالی کشور با تأکید بر:

۱. ارتقای سطح استانداردهای نظام بانکی برای ایجاد امکان اتصال و همکاری در شبکه بانکی بین‌المللی

۲. تجهیز نظام بانکی به روش‌ها و ابزارهای تأمین مالی زنجیره ارزش

۳. تفکیک تأمین مالی و خدمات تأمین مالی و حذف تعارض منافع در این زمینه با بهره‌گیری از ظرفیت‌های دیجیتال جدید.

۴. حذف رقابت بانک‌ها با بخش خصوصی از طریق مالکیت و یا مشارکت.

۵. تغییر چولگی تسهیلات بانکی به صنعت و مناطق دور از مرکز مبتنی بر جهت‌گیری راهبردی صنعتی.

۶. تسهیل دسترسی به منابع به‌جای مدیریت صرف نرخ بهره بانکی.

۷. بازنگری در نظام ارزیابی اعتبار بانک‌ها و پذیرش دارایی‌های ناملموس به‌عنوان وثیقه و ایجاد تنوع در روش‌های ارزیابی اعتبار

کسب و کارها.

۸. مدیریت و بهره‌برداری بهینه از منابع تزریق‌شده به‌نظام بانکی با عنوان تسهیلات تکلیفی.

۹. حضور دولت در تصمیم‌گیری برای تأمین مالی صنعت و حذف حضور دولت در تصمیم‌گیری برای پرداخت تسهیلات در

سطح بنگاه.

۸-۲. **صندوق توسعه ملی:** اصلاح جایگاه صندوق توسعه ملی با تأکید بر بازتعریف نقش صندوق توسعه ملی به تأمین‌کننده مالی

طرح‌های سرمایه‌گذاری تولید کالاهای عمومی، مشترک و باشگاهی در حوزه صنعت و تدارکات صنعتی در داخل و در سطح منطقه

۸-۷. روابط صنعتی

۸-۷-۱. بیمه و مالیات: باز تنظیم نظام مالیاتی و بیمه‌ای با تأکید بر:

۱. اصلاح قوانین بیمه و مالیات معطوف به توسعه برون‌سپاری و تقویت اتصال شرکت‌های بزرگ و کوچک

۲. اصلاح قوانین بیمه و مالیاتی معطوف به افزایش اندازه بنگاه

۳. سهل‌سازی نظام بیمه‌ای و مالیاتی برای سرمایه‌گذاران خارجی.

۴. متناسب‌سازی نظام بیمه‌ای و مالیاتی در حمایت از تبدیل فعالان صنعتی غیررسمی به رسمی، کوچک به بزرگ، ملی به بین‌المللی

و ترغیب پیمانکاری فرعی؛

۵. بازنگری و اصلاح در قوانین بیمه، مالیات، متناسب با اقتضانات صنایع نوظهور.

۸-۷-۲. روابط کار: اصلاح قانون (و یا نحوه اجرای قانون کار) مبتنی بر افزایش بهره‌وری سرمایه و افزایش سهم بری عامل کار در تولید

صنعتی با تأکید بر:

۱. انعطاف‌پذیر شدن حداقل دستمزد در مناطق و رسته‌های صنعتی

^۱ The Financial Action Task Force (FATF)

۲. اصلاح قانون و یا نحوه اجرای قانون کار به گونه‌ای که امکان بهره‌وری بهینه سرمایه فراهم شود
۳. بازنگری و اصلاح در قوانین بیمه، مالیات و کار، متناسب با اقتضات صنایع نوظهور
۴. افزایش اختیار کارفرما در جذب و خروج نیروی کار

۸-۸. سرمایه انسانی

۸-۸-۱. **حفظ سرمایه انسانی:** حفظ سرمایه انسانی کشور با تأکید بر:

۱. توجه به سرمایه انسانی به‌عنوان فاعل ذهنی و نه ابزار تولید
۲. حذف عوامل و موانع خروج سرمایه انسانی کشور
۳. اولویت قرار دادن حفظ سرمایه انسانی در داخل کشور با حذف و کاهش تفاوت در دستمزد و رفاه با بازارهای بین‌المللی.
۴. ایجاد شبکه سرمایه انسانی بین‌المللی ایرانی (شبکه سازی بین متخصصان ایرانی خارج از کشور با صنعت گران هر رسته)
۵. حمایت و استفاده از نخبگان ایرانی فعال در سایر کشورها و در سطح بین‌المللی

۸-۸-۲. **آموزش نیروی انسانی:** ایجاد تطابق در عرضه و تقاضای سرمایه انسانی صنعتی با استفاده از نظام تشویقی برای نهادهای آموزشی نتیجه‌گرا با تأکید بر:

۱. پیاده‌سازی نظام اطلاعات بازار کار ملی و بین‌المللی (LMIS) در کشور.
 ۲. ایجاد و توسعه مراکز آموزشی معطوف به انقلاب صنعتی چهارم.
 ۳. آموزش خلاقیت و نوآوری و درک صنعتی در دوره‌های پیش‌دبستانی و در دوره آموزش عمومی.
- ۸-۸-۳. **مهارت فناورانه:** تمرکز بر آموزش تکنسینی و مهارتی، به‌جای آموزش مدارج-محور با تأکید بر:
۱. ایجاد نظام تشویقی برای موسسات آموزشی نتیجه‌گرا (که دانش‌آموختگان آنها جذب بازار کار مرتبط می‌شوند).
 ۲. ایجاد نظام آموزشی با مشارکت خصوص-دولتی در رسته‌های منتخب کشور با محوریت فدراسیون‌های صنعتی.
 ۳. گذار از نظام آموزش مهارتی به مهارتی-توسعه‌ای و واگذاری آن به بخش خصوصی.
 ۴. توسعه موسسات آموزشی مهارتی در حوزه انقلاب صنعتی چهارم و اقتصاد دیجیتال

۸-۹. محیط‌زیست و انرژی

۸-۹-۱. **رد پای زیست‌بومی:** کاهش رد پای اکولوژیک^۲ در بهره‌گیری از مواد اولیه، فراوری و مصرف محصولات صنعتی و استفاده از فناوری به‌روز در استقرار و تولید صنعتی با تأکید بر:

۱. محاسبه و کاهش رد پای اکولوژیک در همه طرح‌ها و واحدهای صنعتی
۲. پیاده‌سازی استانداردهای تولید دی‌اکسید کربن (CO₂) در صنعت با استفاده از منابع حمایتی ملی و بین‌المللی؛

^۱ Labour Management Information System

^۲ رد پای اکولوژیک (Ecological footprint) به عنوان اثرات اکولوژیک ناشی از فعالیت‌های انسانی مانند کشاورزی، ماهیگیری، پرورش دام و زیرساخت‌های ساختمانی تعریف می‌شود. سطح بالایی از شاخص رد پای اکولوژیک به مصرف زیاد منابع طبیعی مرتبط است که باعث تأثیر منفی بر محیط زیست می‌شود. به عبارت دیگر، به تأثیر انسانی بر محیط زیست یا بیوسفر رد پای اکولوژیک گفته می‌شود.

۳. اختصاص درصدی از بودجه سالانه صنعت به کاهش میزان آلاینده‌های زیست‌محیطی (CO₂، گردوخاک، ذرات معلق در هوا، پساب، آلاینده‌های خاک و ...) و توسعه اقتصاد چرخشی در صنعت کشور؛
 ۴. اعمال عوارض/مالیات تولید CO₂ و تولید محصولات آلوده‌کننده و مشوق‌های کاهش آلاینده‌های زیست‌محیطی؛
 ۵. پیاده‌سازی الگوی ارزش‌های اجتماعی برای بهسازی محیط‌زیست
 ۶. ایجاد نظام مشارکت و تشویق ملی برای نقش‌آفرینی صنعت در کاهش آلودگی و حفظ محیط‌زیست؛
 ۷. تدوین و بازنگری سیستم پرداخت مالیات و عوارض زیست‌محیطی مبتنی بر چارچوب‌های گذار؛
 ۸. اعمال تشویق مؤثر برای مشارکت صنعت در اجرای برنامه‌ها و پروژه‌های نوآوری اجتماعی و احیای ظرفیت‌های اجتماعی و زیست‌محیطی؛
 ۹. مدیریت رد پای آب در استقرار و تولید صنعتی
 ۱۰. ایجاد فرماندهی واحد در مسئولیت‌های معطوف به محیط‌زیست صنعتی.
 ۱۱. ارتقای سطح آگاهی فعالان صنعتی و جامعه در حوزه کاهش ردپای اکولوژیک
- ۸-۲. قیمت‌گذاری انرژی:** اصلاح تدریجی قیمت‌های نسبی حامل‌های انرژی و متعادل‌سازی باقیمت‌های منطقه با تأکید بر:

۱. اصلاح قیمت‌های نسبی.
۲. متعادل‌سازی قیمت حامل‌ها متناسب باقیمت‌های منطقه‌ای.

۸-۳. مدیریت مصرف انرژی: مدیریت مصرف انرژی در صنعت با تأکید بر:

۱. لحاظ ردپای انرژی در محاسبات اقتصادی صنعت.
۲. پیاده‌سازی الگوهای بهینه‌سازی مصرف انرژی در صنعت به صورت فراگیر.
۳. مدیریت مصرف انرژی با استفاده از فناوری و قیمت‌گذاری بهینه
۴. جلوگیری از اتلاف حامل‌های انرژی در زمان‌های طلایی

۸-۱۰. حکمرانی

۸-۱۰-۱. تقسیم کار ملی: تفکیک نقش بخش‌های دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی و بخش خصوصی با تأکید بر:

۱. تفکیک نقش بخش‌های دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی و بخش خصوصی مبتنی بر تأمین و مدیریت کالای عمومی و مشترک (دولت)، کالای باشگاهی (نهادهای عمومی غیردولتی) و کالای خصوصی و باشگاهی (بخش خصوصی).
۲. پرهیز دولت از مواجهه مستقیم با بنگاه‌های منفرد (مانند پرداخت وام به بنگاه) و تمرکز بر حل مسائل و ایجاد فرصت‌های مشترک صنعتی برای رسته، زنجیره و بنگاه‌های همگن صنعتی.
۳. ایجاد فرماندهی واحد در بخش صنعت و تجارت کشور در عین جدایش حوزه‌های تخصصی.
۴. ایجاد بُن‌سازه پایش و ارزیابی پیشرفت نقشه راهبردی حاضر در فرماندهی واحد

۸-۱۰-۲. تنظیم‌گری: ایجاد نهادهای تنظیم‌گری رسته‌ای با حضور اکثریت بخش خصوصی و اقلیت بخش دولتی با تأکید بر:

۱. ایجاد نهادهای تنظیم‌گری با حضور اکثریت بخش خصوصی و اقلیت بخش دولتی (با نمایندگی سازمان‌های توسعه‌ای) با مأموریت پیشنهاد اصلاح مقررات تخصصی و اختصاصی هر رسته صنعتی و اموری مانند مجوز، گواهی و ثبت‌نام.

۲. هماهنگی نهادهای تنظیم‌گر رسته‌ای فدراسیون رسته‌ای در سطح شورای رقابت در سطح ملی و فرارسته‌ای (به‌عنوان کنفدراسیون).

۳. تغییر نقش نهادهای مسئول و مؤثر در بهبود فضای کسب‌وکار به حلقه‌های ارزش در زنجیره ارزش نظام حکمرانی.

۸-۱۰-۳. سازمان‌های توسعه‌ای: ایجاد یا تفویض مسئولیت حمایت از توسعه رسته‌های برگزیده به یک سازمان توسعه‌ای مشخص با تأکید بر:

۱. اصلاح سازمان‌های توسعه‌ای که به مالکیت و مدیریت شرکت‌های دولتی و مشارکت با بخش خصوصی مشغول هستند

۲. تعریف سازوکار حمایتی توسعه‌ای و ابزارهای آنها در فرایندهای قانونی مانند برنامه‌های پنج‌ساله و بودجه سالانه.

۳. تمرکززدایی به سمت مناطق، سازمان‌های توسعه‌ای و نهادهای تنظیم‌گری و تشکل‌های بخش خصوصی مبتنی بر آمایش سرزمین در داخل و گذرگاه‌های تجاری در منطقه و جهان.

۸-۱۰-۴. فرماندهی واحد توسعه صنعتی: ایجاد فرماندهی واحد در بخش صنعت و تجارت کشور با تأکید بر:

۱. ایجاد ستاد ملی توسعه صنعتی با مأموریت پیاده‌سازی نقشه راهبردی، زیر نظر معاون اول رئیس‌جمهور.

۲. تکلیف کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط به تبعیت از نقشه راهبردی و چارچوب راهبری آن که توسط ستاد ملی توسعه صنعتی تعریف می‌شود

۸-۱۰-۵. تمرکززدایی: تمرکززدایی نقش‌های اداری و اقتصادی با تأکید بر تمرکززدایی نقش‌های اداری و اقتصادی مربوط به صنعت و تجارت به سمت مناطق، سازمان‌های توسعه‌ای، نهادهای تنظیم‌گری و تشکل‌های بخش خصوصی مبتنی بر آمایش سرزمین در داخل و در اتصال به گذرگاه‌های تجاری در منطقه و جهان

۸-۱۰-۶. محیط کسب‌وکار صنعتی-تجاری: بهسازی فضای کسب‌وکار صنعتی-تجاری در اتصال به شبکه‌های منطقه‌ای با تأکید بر:

۱. تمرکز نهادهای مسئول و مؤثر در بهبود فضای کسب‌وکار به حلقه‌های ارزش در زنجیره ارزش نظام حکمرانی؛

۲. بهسازی محیط کسب‌وکار اختصاصی رسته‌های ارزش معطوف به شبکه‌های صنعتی-تجاری منطقه‌ای

۹. شاخص توسعه رسته‌های صنعتی

شاخص توسعه صنعتی از دو قسمت عمومی و اختصاصی هر رسته تشکیل می‌شود. نماگرهای اختصاصی با همکاری وزارتخانه مسئول رسته‌های برگزیده تعیین می‌شود. نماگرهای عمومی توسعه رسته‌های صنعتی عبارت انداز:

- نوآوری فناورانه^۱: میزان به کارگیری فناوری‌های نوین در مراحل مختلف زنجیره ارزش
- کارایی انرژی^۲: نسبت ارزش تولیدات هر رسته صنعتی به مقدار انرژی مصرفی آن
- کارایی آب: نسبت ارزش تولیدات هر رسته صنعتی به مقدار آب مصرفی آن
- توسعه محصول: توسعه محصول مبتنی بر نوآوری فناورانه در رسته صنعتی

^۱ Technological innovation

^۲ Energy Efficiency

- نرخ صادرات رسته: نسبت ارزش صادرات محصولات تولیدی هر رسته به کل صادرات صنعتی
- درجه ادغام: سهم و نقش رسته صنعتی در زنجیره ارزش منطقه‌ای و جهانی
- نرخ ارزش آفرینی: درجه پوشش و تمرکز بنگاه‌ها بر بخش‌های پر ارزش در هر رسته
- تکمیل زنجیره ارزش: درجه پوشش تمامی بخش‌های زنجیره ارزش هر رسته مبتنی بر صنایع رقابتی
- تعالی حکمرانی صنعتی: درجه رعایت اصول حکمرانی مطلوب صنعتی
- درجه بلوغ رسته صنعتی: بلوغ رسته صنعتی از نظر توسعه محصول و تکامل فناوری
- رقابت پذیری صنعتی: درجه رقابتی بودن صنعت در هر مرحله از زنجیره ارزش
- نرخ اشتغال: تعداد شاغلین هر رسته به کل جمعیت شاغلین صنایع
- جذابیت صنعت:

رقابت‌جویی صنعت w_1X + سوددهی صنعت w_2X + اندازه بازار w_3X + نرخ رشد بازار w_4X + شدت نوآوری w_5X + شدت سرمایه‌گذاری w_6X

- نیروی انسانی دانشگر: درجه تسلط نیروی انسانی به دانش و مهارت‌های پیشرفته صنعتی در هر مرحله از زنجیره ارزش
- سرانه ارزش افزوده رسته صنعتی
- سرانه صادرات صنعتی
- سهم ارزش افزوده رسته صنعتی از تولید ناخالص داخلی
- سهم صادرات رسته صنعتی از کل صادرات صنعتی
- سهم تولیدات با فناوری بالا و متوسط در ارزش افزوده
- سهم صادرات با فناوری بالا و متوسط در صادرات صنعتی
- تاب‌آوری رسته صنعتی: انعطاف‌پذیری و قابلیت‌های رسته صنعتی در واکنش سریع به تغییرات محیطی و تقاضای مشتریان

۱۰. چارچوب نهادی و اجرایی توسعه صنعتی

۱۰-۱. خط‌مشی‌گذاری و نظارت

مسئولیت تدوین خط‌مشی‌های اجرایی و نظارت عالی بر اجرای مفاد سند بر عهده معاون اول رئیس‌جمهور است که با سازوکارهای موردنظر انجام می‌گیرد.

۱۰-۲. سازماندهی مجدد

معاون اول رئیس‌جمهور موظف است از طریق سازمان اداری و استخدامی کشور برای طراحی سازمان کار مناسب توسعه صنعتی در سطوح ملی و محلی اقدام کند.

۱۰-۳. پایش و ارزشیابی

موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی توسعه/موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی موظف است، با تعریف سنج‌های مناسب، نسبت به پایش ادواری اجرای راهبردهای توسعه صنعتی اقدام و نتیجه را برای تصمیم‌گیری به معاون اول رئیس‌جمهور گزارش دهد.

۴-۱۰. دستگاه‌های اجرایی

وزارتخانه‌های صمت، عتف، نیرو، نفت، فناوری اطلاعات و ارتباطات، جهاد کشاورزی، دفاع و دیگر دستگاه‌های اجرایی مشمول این سند، موظف هستند نقشه راهبردی رسته صنعتی حوزه خود را با رعایت مفاد این سند و گزارش مطالعاتی پیوست، از طریق همفکری با معاون اول رئیس‌جمهور و در قالب برنامه‌های زمان‌بندی ۵ ساله همسو با برنامه‌های توسعه کشور تدوین و به اجرا بگذارند. نقشه راهبردی صنعتی و ارتقای رقابت‌پذیری تولید داخل به همراه پیوست مطالعاتی آن در جلسات هیئت‌وزیران به تصویب نهایی رسید و از تاریخ ابلاغ به دستگاه‌های اجرایی لازم‌الاجراست.

رئیس‌جمهور

سید ابراهیم رئیسی